List 24. Tečaj XXXV.

NOVICE

gospodarske, obrtniške in narodne.

zhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold, za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold.; pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 13. junija 1877.

Obseg: Še nekoliko podukov gledé na volitve v deželni zbor — Prihodnje volitve v deželni zbor Kranjski in pa manevri Tagblattovcev. — Kako nemčurski liberalci gospodarijo po Slovenskem, kjer imajo večino v deželnem zboru. — Poziv c. k. ministerstva kmetijstva, naj gospodarji sadijo beke. — Našim materam, kako naj izrejajo svoje hčere? — Zakaj so judovski časniki v Avstriji zoper Ruse in držé s Turki. — Angora. (Dalje.) — Naši dopisi. — Novičar.

Še nekoliko podukov

gledé na volitve v deželni zbor.

Volitev volilnih mož, ki bodo 7. dne prihodnjega meseca šli poslance volit, se bliža; zato mislimo, da imajo naši rodoljubi že izbrane take volilne možé, katerim morejo popolnoma zaupati, da jih ne presukne nobena sapa. Na dobrih volitvah volilnih mož je vse ležeče, zato naši nasprotniki pošiljajo po vseh občinah listke z napisom „Kmetje!“ — v katerih jim priporočajo po imenu, katere privržence naj volijo za volilne možé. Zato pozor rodoljubi! Nasprotnik je pred Vašimi durmi! Vojščaki se vadijo za boj, predno še boj nastopi. Volitve so duševna vojska, v kateri se različne stranke sprimejo in bijejo duševni boj. Tu veljá: „kdor ni z nami, je zoper nas.“ Tiste šalobarde, ki niso ne krop ne voda, ne riba ne miš, so malo prida.

Vemo, da sedanji čas, ko ima kmetovalec dela na polji veliko, je marsikomu težko se odtrgati od svojega dela. Al pomisli naj se, kako sila važne so volitve tudi za vsacega kmetovalca posebej, zakaj? — zato, ker iz volilnih mož izvirajo volilci poslancev, iz poslancev pa vse postave: dobre ali slabe, pravične ali krivične, koristne ali škodljive in pa še veči davki, kakor jih že imamo. Če naši ljudje to sprevidijo, nobeden, komur je za lastno kožo mar, se ne bode odtegnil volitvam prvim in drugim. On ne bode zamudil ure, da pride ob pravem času na volišče — bojišče. Naša sv. vera nam zapoveduje, naj vsakdo ljudém dobrega storí največ kar more. „Kdor vé in more dobrega storiti, pa ne storí, temu je greh“ — učí nas sv. pismo.

Slišali smo od nekaterih straní, da se sèm ter tjè hoče število volilnih mož za enega ali dva zmanjšati memo zadnjih volitev v deželni zbor. Dotični župani naj gledajo na §. 14. deželnega volilnega reda, katerega smo že unidan v „Novicah“ naznanili, in če je krčenje volilnih mož proti postavi, naj nemudoma pismeno vložijo protest c. k. okrajnemu glavarstvu, en tak protest pa naj ob enem pošljejo c. kr. predsedstvu deželne vlade.

Volilne možé volit mora vsak volilec sam priti; tù ne veljá kak drug zastop.

Prihodnje volitve v deželni zbor Kranjski in pa manevri „Tagblattovcev“.

(Dalje.)

Danes pred vsem denemo na pretres ono pisarijo „Tagblattovo“, kateri je imé „das neue Irrenhaus und seine Trabanten“.

Že zadnjič smo rekli, da je „Tagblatt“ v 3 listih nakupičil tako grmado laží, da — ko bi vsa ta pisarija ne izvirala iz zgolj hudobije — imel bi se oni njegov članek bolje imenovati „das neue Irrenhaus und seine Trotteln“, kajti le bedák mora biti, kdor kaj tacega pisari in pa misli, da so od prvega do zadnjega le bedaki njegovi bralci.

„Kakor strela z jasnega neba je v zadnjem zboru — tako piše „Tagblatt“ v onem članku — zadel liberalno manjšino predlog narodno-klerikalne večine, naj se zida nova norišnica, ki bi deželi pol milijona stroškov prizadela; liberalna nemška manjšina se je na vso moč vpirala temu predlogu, al s peklenskim kričem je narodna večina zadušila iz sebičnih, umazanih namenov vsak nasprotni glas manjščine. V posilno delalnico so narodni klerikalci brez potrebe vtaknili veliko norih in tretjino prostorov v tej delalnici za nore v posest vzeli, s tem pa so oškodovali deželno premoženje, ker za vsacega tujega posiljenca lenuha, ki pride v našo posilno delalnico, mora dotična dežela vsak dan plačevati po 43 krajc.; Štajarska je imela okoli 70 tacih posiljencev pri nas, in ko so ti leta 1870. zapustili Ljubljano, ker so Štajarci sami si napravili lastno delalnico, znašala je pri naši delalnici koj v prvem letu primanjkava nad 10.000 gold.“ „Tagblattovec“ tako-le računa: „Posilno delalnico so narodni klerikalci za 5 let — od leta 1873. do 1878. — za norce v posest vzeli; če tedaj je to škode na leto 10.000 gold., znaša škoda v 5 letih 50.000 gld. Če se od teh 50.000 gold. dohodka o 5 letih odštejejo oskrbovalni stroški za posiljence (hrana, obleka itd.), ostalo bi vendar delalnici o 5 letih še čistega dobička 45.607 gold. 50 kr. In to je najmanj. Vrh tega pa so Kranjske ženske lenuhinje, ki so se morale v Lankovice na Štajarsko preseliti in za katere se ondi morajo oskrbovalni stroški plačevati iz Kranjskega deželnega zaklada“. — Kater liberalen „buchhalter“ je „Tagblattovcu“ ta račun skoval, ne vemo; vsakako „kunštna“ glava ni bila, da se jej je „Turški list“ na limanice vsedel, kar bodemo zdolej dokazali. — Iz bolnišnice — tako nadaljuje „Tagblattovec“ svoje

umazano rokodelstvo — moral je pri razpisani intrigantni novi organizaciji — izstopiti definitivno nastavljeni, inteligentni zdravnik, da je na njegovo mesto stopil sin „des Halbgottes"; al to je njemu bilo še vse premalo; treba je bilo nakupiti palačo za norišnico, v kateri ima sin „halbgotta" postati vodja z mastno plačo in velikim kuhinjskim vrtom, in nastaviti se ima ondi še več ljubljencev „des Halbgottes" za oskrbnike, uradnike, služabnike itd. A to tudi še ni dosti, — sin „des Halbgottes" se ima voliti za poslanca v deželni zbor, potem ima priti v deželni odbor z dobro plačo. Al počasi! vrata za to so že zapahnena, mrtvaški zvon že zvoní narodno-klerikalni večini, kmalu bo pokopana v grob!" —

Tako nesramne laží plete Tagblattova „Volksstimme aus dem Lande", katere uganiti ni težko.

Naj zdaj, kolikor mogoče na kratko, pokažemo našim bralcem sleparije njene.

Lažnik „Tagblattov" opisuje zgodovino nove norišnice tako, kakor da bi si jo bil izmislil dr. J. Bleiweis z narodno večino zborovo za to, da bo sin njegov vodja njen „mit hohem Gehalte, grossem Küchengarten" u. s. w." Leta 1863. in sledeča leta, žalibog, v deželnem zboru še narodnjaci večine niso imeli, gospodovala sta gospoda grof Anton Auersperg in baron Apfaltrern s privrženci svojimi, in sin dr. Bleiweisov, po svojih spričalih in zdravniških službah ves sposoben za službo primarija, umakniti se je moral l. 1862. tujcu Nemcu po sklepu glasovitega „pomnoženega deželnega odbora", katerega je c. kr. ministerstvo samo leta 1867. kot zoperustavnega odstavilo. — Leta 1863. je deželni zbor z nemško večino, pritiskan od cesarske vlade in sam pripoznavši silnost nove norišnice, sklenil njeno napravo. Ker pa so narodnjaki, ki od ljudstva voljeni, poznajo njegove nadloge in stiske, koj sprevideli, da bode ta naprava mnogo stroškov prizadjala deželi, zato je v imenu narodnih poslancev dr. Toman stavil predlog, naj se deželni odbor obrne s prošnjo do presvitlega cesarja za dovoljenje, da se en del tako imenovane „dobrodelne državne loterije" nakloni napravi nove norišnice. Prošnja je bila vslišana in dobila je dežela velikodušni dar od 35.300 gold., za katere so se nakupile obligacije, tako, da je po oporokah gosp. K. Zaloharja in gosp. Jan. Kozlerja se dozdaj ta kapital narastel na visoko. Ali pa mislite, da je kateremu iz nemške zadruge na misel prišlo, da bi bili, kakor narodnjaci po dr. Tomanu, iskali cesarjeve ali kake druge pomoči?! — Kako počasi se pa je od leta 1863. postopalo z napravo nove norišnice, — kako so se iskale različne poti olajšati veliko breme s tem, da bi Kranjska, Štajarska in Koroška dežela imele norišnico skupaj, za kar pa niti ni marala Štajarska niti Koroška dežela, dokler zadnji čas deželni zbor po večini narodni ni dovolil najem posebne hiše na spodnjih Poljanah, zadnji čas pa pri zmirom veči množini norih prostora iskal v posilni delalnici, dokler ni na posled primoran bil kupiti posestvo gosp. Krišperjevo na Studencu, to vse stojí zapisano v obravnavah deželnega zbora Kranjskega od leta 1863. do danes. Kdor ni že sam besen norec kakor „Tagblattova" „Volksstimme vom Lande", ta pač na prvi hip spozná, da — ko je leta 1865. število norih celo leto bilo le 58, in jih letos bode 400 v celem letu — je sila največa, da se zida norišnica tako prostorna, da se more sprejeti toliko število norih, kakor jih je dandanes pa jih bode, kakor podoba kaže, če dalje več, dokler bode — kakor je dr. Bleiweis v deželnem zboru očitno rekel — liberalizem s brezverstvom in vsemi svojimi nasledki ljudstvu možgane mešal. Če „Tagblattovec", kakor smo gori rekli, čenčá o veliki škodi, da se tuji lenuhi, ki plačujejo naši deželi po 43 krajcarjev na dan, zdaj v našo posilno delalnico ne morejo sprejemati zato, ker so nori tam, vprašamo hudobno čenčo „Tagblattovo": bilo bi mar koristneje za deželni zaklad, ako bi naša dežela za svoje nore v tujih norišnicah, ker jih ne more domú vzeti, plačevala po 70 in 80 kr. na dan, tuje lenuhe pa bi imela v naši delalnici po 43 krajc. na dan?!

Kdor je 20. list letošnjih „Novic", pa tudi druge naše slovenske časnike bral, ki so prinesli obravnavo o novi norišnici, že brez naše opomnje vé, da je od konca do kraja vse laž, kar so „Tagblattovci" o tistem pol milijonu stroškov že poprej kričali in zdaj v svojem oklicu „Kmetje!" nesramno ponavljajo. Ker nam manjka prostora, da bi na drobno še enkrat ostudno stvar razpravljali, naj beró naši kmetje, ki „Novice" imajo, ali pa prijatelji naši takim, ki jih nimajo, beró 20. list „Novic", da razvidijo slepílo pol milijonsko! Naj dodamo le na kratko še nekaj.

Dežela je, kakor gori rečeno, za napravo norišnice kupila od gosp. V. Krisperja lepo krog in krog obzidano, z obilo vodo previdено posestvo na Studencu pod Ljubljano za 57.370 gold. Za denar, ki ga je dežela za nakup tega posestva izdala, ima zdaj lepo lastnino, v kateri je oni denar varnejše spravljen kakor v obligacijah, katerih vrednost se vsak čas preminja. Kakor je gori zgodovinsko dokazano, se je vsakako moralo skrbeti za novo veliko norišnico, kajti od leta do leta je več norih, pa še vsi domači, ki so v tujih norišnicah, se ne morejo, če tudi ste že dve podružnici za nore, domú vzeti. Deželni zbor (po narodni večini) je bil tedaj prisiljen, odločilen korak storiti, da se **čez 14 let** izpelje, kar je bilo leta 1863. sklenjeno. On je tedaj v ta namen dovolil 129.000 gld., da se zidajo potrebni prostori na Studencu, v katere se bode lahko sprejelo 160 norih in ki bodo zadostovali vsaj za 10 let, pa se pozneje po potrebi še po narejenem načrtu razširiti morejo. Narodna večina pa, v vedni skrbi, da se davkoplačevalcem ne povekša breme, je tudi sklenila, da se zadevni del obligacij norišno-stavbenega zaklada zastavi, slučajno prodá. — Razvidno je tedaj iz tega, da se zavoljo zidanja nove norišnice ne bodo povekšale deželne priklade ne za en sold. Zidalo se bode tudi brez vsega lišpa, le trdno in pravilno po zdravstvenih tirjatvah. Po tako vsestransko prevdarjenem načrtu pridemo tedaj veliko cenejšo do dobro vredjene norišnice, kakor Korošci in Hrvatje in kakor so prišli pred malo leti Štajerci. V Celovcu stane nova norišnica za 150 norih čez 300.000 gld., na Hrvaškem za 300 norih 500.000 gold. Ko bi se bil v zadnjem našem deželnem zboru sprejel nesrečni Apfaltrernov predlog, po katerem bi se na razvaline stare naše norišnice v mestu zidalo še eno nadstropje s stroški 60.000 gold., zavržen bi bil ves ta denar — je rekel dr. Bleiweis v zboru — in ne bi dobili zdravnišnice za nore, ampak le jetnišnico za-nje, da bi tičali leta in leta v njej in deželi na tisoče stroškov prizadevali. In tudi vlada ne bi pripustila te zidarije, kajti za nas veljá to, kar za druge dežele, da norišnice z divjimi norci, ki ponoči in podnevi razsajajo in tulijo, ne smejo v mestu med drugimi hišami biti, ampak zunaj mesta na prostem. V norišnici na Studencu je skrbljeno pa še posebno za kmete, katerim se je pamet zmešala; tù imajo priliko po malem delati pod milim nebom na polji in na vrtu in si tako um razbistriti, da se ozdravijo. Vse to je prepričalo celo nekoliko naših nasprotnikov, da so za predloge narodne večine glasovali vitez Kaltenegger, Dežman in Schaffer in pomagali pokopati nesrečni Apfaltrernov predlog

Tù ni bilo nobenega „peklenskega hrupa“, ki ga „Tagblattova“ „Volksstimme vom Lande“ narodni večini očituje; dr. Bleiweis se je z mirno besedo kampljal z baronom Apfaltrernom za njegov trohljivi predlog. Vitez Vesteneck bi bil morebiti rad delal „höllischen Lärm“, al mladi gospod malo vé in zato je molčal.

„Novicam“ ni bilo treba preroškega duhá, ko so v zadnjem listu rekle, da nasprotniki naši gotovo tudi pri teh volitvah pridejo s slovenskim oklicem na dan, kakor so to storili pri volitvah leta 1867., čeravno se sicer, kakor peklenšček križa, bojijo „kranjskega“, še bolj pa slovenskega jezika.

Leta 1867. je njih glasilo imelo imé: „Kranjci pazite“, zdaj nosi imé: „Kmetje!“ Ravnokar je zlezlo iz Kleinmayerjeve tiskarne na dan in bo šlo križem po deželi.

In kakor so zadnje „Novice“ rekle, da nasprotniki mislijo na kmete naše s tem najbolje pritiskati, ako jih strašijo z deželnimi stroški in jih primejo za „mošnjo“, tako se je res tudi zgodilo; — njih oklic „kmetje!“ jim razklada — se vé da vse lažnjivo, kakor smo gori s številkami dokazali — kako je narodna stranka denar zapravljala in „deželo popolnoma pokončala.“ O Turškem svojem srdu zatajujejo celó svojega voditelja deželnega glavarja viteza dr. Kalteneggerja, ki je, kakor smo že povedali, v konečnem govoru zadnjega deželnega zbora očitno rekel: „deželno premoženje se celó nič zmanjšalo ni, skoro da še pomnožilo.“

V listu, ki ga z napisom „Kmetje“ razpošiljajo po deželi, skušajo s številkami ljudí motiti tako-le:

„Leta 1865. pod regimentom nemške večine je bilo za bolnišnico stroškov le 41.300 gld. — za l. 1878. jih je pa narodna večina naštela na 59.700 gld.“ Al lesjaki so zakrili to, da leta 1865. bilo je celo leto bolnikov le **1595**, leta 1878. pa jih bo, ker se je l. 1876. narastlo število bolnikov na 2944, in ker se jih vsako leto naraste za 200 več, gotovo **3300**. Koliki razloček v številu bolnikov in današnji dragini!

„V norišnici so leta 1865. znašali stroški 6400 gold., za leto 1878. pa so našteti na 29.800 gld.“ Al lesjaki so zopet zakrili to, da leta 1865. bilo je norih le **58**, v celem letu 1878. pa jih gotovo bode čez **400**. Kako velikansk razloček!

„V **najdenišnici** bilo je leta 1865. stroškov 19.600 gold., leta 1878. jih bo okoli 27.400 gld.“ Al lesjaki, ki nič ne vedó, so se tù na svoje limanice vsedli; pozabili so, da najdencev iz prejšnjih let je le še malo ostalo, zdaj pa Ljubsjanske najdenišnice več ni, zato bo zadostovalo za najdence prejšnjih let 5400 gld., ostalih 21.600 gold. pa morala bode dežela plačevati za najdence v **tujih** najdenišnicah, ker v nobenem deželnem zboru razen gornje Avstrije, kjer imajo Nemci in Lahi večino, niso še odpravili najdenišnice, naše vlačuge pa tje hodijo na porod.

Drugi pot še več o deželnih denarnih in druzih zadevah.

Dodatek h Kranjskim volitvam.

Kako liberalci gospodarijo po Slovenskem, kjer imajo večino v deželnem zboru.

Vrli „Slov. Gosp.“ v svojem listu od 7. dne t. m. med drugim poroča iz Štajarskega to-le:

„Število postav zastran ljudske šole je pri nas zopet za eno številko pomnoženo. Svitli cesar so 17. maja tega leta potrdili postavo, katero je liberalno-nemška večina Štajarskih poslancev sklenila zoper voljo slovenskih in konservativno-nemških poslancev. Vsled te postave so krajni, najbolj pa okrajni šolski sveti zgubili pravico imenovati učitelje, ker ta pravica se je sedaj popolnoma, in izvzemši mesto Gradec, za celo Štajarsko izročila deželnemu svetu v Gradcu. Nemški liberalci se te postave močno veselijo. Bodi jim! Konservativni Nemci je niso in Štajarski Slovenci je veseli biti ne moremo. Vsaj nam je dobro znano, da je večidel le zavoljo nas bila od naših nasprotnikov v deželnem zboru sprožena in vkljub ugovarjanju naših slovenskih poslancev sprejeta.

Naj še omenimo to, kar smo iz Gradca zvedeli takrat, ko se je ta postava snovala. Slovenski poslanec g. dr. Radaj je nagovarjal liberalnega nemškega kmeta in poslanca Groggerja, naj s konservativnimi in slovenskimi poslanci glasuje zoper postavo, ker ta očividno krči dosedanje pravice tistih, ki za šolo največ plačujejo, ter okrajnim šolskim svetom glavno veljavo jemlje. Liberalni kmet se pa izkašlja rekoč: vem, da postava nam kmetom ni ravno ugodna, vendar gospodje so mi zagotovili, da se nam ni treba bati, vse meri le na salamenske Slovence („das Ganze geht eigentlich auf diese sakrischen Windischen da drunten“). Nemški deda je res bil odkritosrčen in je le izustil, kar so naši slovenski poslanci itak že dobro vedeli, le opravili niso nič zoper liberalno nemško večino. Postavo je večina sprejela, ministerstvo odobrilo in tako je prišlo, da so jo svitli cesar potrdili. Sicer pa mislimo, da bodemo Slovenci še tudi to ljubeznjivost nemških liberalcev srečno prestali. Stranke razpadejo, narodi ostanejo. Tudi liberalna nemška stranka ne bo vekomaj gospodarila. Ali pomnili jo bodo narodi Avstrijski, zlasti slovanski. Ali kje je Slovenec, kje Slovan v Avstriji, kateremu ne bi v spominu ostalo, katerega ne bi speklo ošabno pisarenje nemških liberalnih listov, kakoršno beremo v „Laibacher Tagblattu“: „Aufgabe der liberalen Partei ist es, die Stärkung des slavischen Elements in Oesterreich mit aller Energie und unter Anwendung aller erlaubten Mittel zu verhindern, t. j., naloga liberalne stranke je, ukrepljenje slovanskega življa v Avstriji po vsej sili in z vsemi dopuščenimi sredstvi zabraniti.“ Dobro, to nam je jasno!“

Ker se tudi pri nas na Kranjskem ne manjka Štajarskih kmetov Groggerjev, naj bi brali, zakaj se „liberalcem“ na limance vsedajo.

Gospodarske stvari.

Poziv c. k. ministerstva kmetijstva,

naj gospodarji sadijo beke.

C. k. ministerstvo kmetijstva je naročilo z dopisom od 18. maja t. l. družbam kmetijskim, naj spodbujajo gospodarje k izrejevanji bek (Korb- oder Bandweide).

V tem dopisu priporoča sl. ministerstvo bekorejo tako-le: V več dolinah so taka zemljišča, katera so mrzla in vlažna, kjer ne raste rada trava, pa se tudi za njivo s pridom obdelati ne dadó. Taka zemljišča pa, če je njih svet le nekoliko globokeji, se dadó z velikim dobičkom zasaditi z bekami. Po bekovih šibah se za pletenino (jerbase, košare itd.) zmirom tudi zunaj dežele toliko poprašuje, da se one lahko in dobro prodadó. Izreja bek in druzih vrb*) ni težka, le izbranje bekovišč prizadene nekoliko več stroškov; vzdržanje bekovišč zahteva le to, da se svet plevela čedi

*) Beka spada v vrsto vrb; najimenitniše vrbne sorte so: 1) beka ali košarica, 2) bela ali rumena vrba, 3) rdeča vrba in 4) uhata vrba.

*

in namaka. Dobro obdelano bekovišče daje 10—12 let gospodarju dohodkov. Od tretjega leta naprej daje z bekami zasajeni svet toliko dobička, da zato obrnjeni kapital daje vsako leto 20—30 odstotkov obresti. Iz tega se razvidi, da dohodki dobro gleštanih bekovišč presegajo dohodke marsikaterega druzega poljedeljstva ali vrtnarstva.

Od druge straní pa pletenje jerbasev in druzih reči daje obrtnijsk (rokodelsk) zaslužek rodovinam, katere so izurjene v pletenini.

Ministerstvo sklepa to naročilo s tem, da ga je volja pospeševati to izrejo s tem, da se na za to pripravnih krajih vpeljejo učilnice in da ga je volja, štipendijo dati izvedenemu gozdarju, da potuje po tujih deželah, kjer se veliko pečajo z umno izrejo bek, in se poduči, kako z bekorejo drugod ravnajo ter da po dovršenem potovanju doma more tudi podučevati umno bekorejo.

Če se kaže, da v kaki deželi se more povzdigniti in razširiti bekoreja, naj družbe kmetijske to ministerstvu povedó in ob enem nasvetujejo možá, ki bi pripraven bil, na državne stroške podati se na tuje in kar se bo ondi naučil, o tem podučevati domače ljudí.

Podučne stvari.

Našim materam, kako naj izrejajo svoje hčere?

Na to vprašanje odgovarja, kakor časnik „Chemnitzer Nachrichten“ poroča, nek meščan tako-le:

„Dajte jim dobro šolsko omiko in krščansko izrejo. Učite jih prati, perilo likati, nogovice zašivati, gumbe prišivati, lastno si obleko delati in pa pošteno srajco narediti. Učite jih kruh peči, in jed dobro kuhati, ker se s tem marsikaj denarja prihrani, ki se sicer mora v lekarno (apoteko) nositi. Učite jih, da 1 gold. veljá za 100 krajcarjev in da denar varuje le tisti, ki ima manj stroškov, kakor dohodkov, in da vsi, ki več potrosijo, vbožati morajo. Učite jih, da plačana kiklja iz katuna se životu lepše prileže, kakor svilnata na dolg kupljena. Učite jih, da božje podobe, ki jo ima človek, ne pokvarijo s silno tes imi moderci. Učite jih to in uno reč kupiti, potem pa računati, ali se račun vjema s kupljenimi rečmí. Učite jih zaupanje v-se, pomoč za-se in pa delavnost. Učite jih, da je pošten rokodelec v rokavih, če tudi nič premoženja nima, več vreden, kakor 12 gizdavo oblečenih gosposkih postopačev. Učite jih vrtnarskega dela in veselje proste narave. Učite jih, če imate denar za to, tudi muziko, slikarstvo in kakošno drugo umetnost; al povejte jim, da so to le postranske male reči memo marljivega in umnega gospodinjstva. Učite jih, da na sprehod iti je bolje, kakor se na sprehod voziti, in da divje cvetlice so jako lepe temu, kdor jih pazljivo ogleduje. Učite jih, zaničevati vse, kar se sveti le na videz, in če rekó, da ali ne, morajo zmirom tudi tako misliti. Učite jih, da sreča zakonska ni odvisna od vnanjega lišpa in tudi ne od denarja moževega, ampak edino le od njegovega značaja. Ako ste vse to svoje hčere učili in so one to razumele, potem dovolite jim mirno, kedar je čas za to prišel, možiti se; potem bodo že same pravo pot našle.“

Politične stvari.

Zakaj so judovski časniki v Avstriji zoper Ruse in držé s Turki.

Večkrat je bilo že omenjeno, da skoro vsi judovski časniki (in teh je veliko) v Avstriji se na vso moč potezajo za Turčijo. Vzroka sta dva. Prvi je sovraštvo do Slovanov sploh, katere Turek najhuje tišči. Drugi vzrok pa je denar ali dobičkarija, kar bomo natančneje dokazali.

Časnikarstvo v Avstriji je prišlo večidel judom v roke, pojudilo se je. Zvonec nosi Dunajska turkinja „N. fr. Presse“. Kdor pozná razmere tega lista, se ne bo posebno čudil njegovi pisavi; čuditi bi se bilo marveč, ako bi pisal drugače — pisal bi lastnikom svojim v škodo, ako bi se poganjal za propad Turčije. Ko so se izdale Turške srečke (lozi) in je bila „N. fr. Presse“ prodana neki banki, ta časnik ni več Avstrijski, kajti služil je lastnikom svojim samo za izpeljavo njihovih namenov na vzhodu. Da je od prvega začetka vzhodnih homatij posebno ta list Avstrijo klical na brambo mohamedanstva, godilo se je iz samopridnih namenov onih „bogatinov“, katerih lastnina je „N. Presse“ Njim je veliko ležeče na tem, da se Turčija ohrani. Glavni delničar tega lista je baron Hirsch, ki je po Turškem največ železnic delal. Za to mu je Turška vlada zdaj še lep znesek 11 milijonov frankov dolžna. To je pač vredno, da njegov list Avstrijo kliče Turčiji na pomoč in svoje mnenje prodaja svetu za javno mnenje, da bi tako pritiskal od spodej navzgor. Ako propade Turčija, kdo mu bo dal onih 11 milijonov fr.! Če prav tedaj ta „Turški“ list na vso sapo upije, da je „neodvisen“, kdo mu bo to verjel?

Mnogi drugi veliki časniki, ki so podporniki Turkov, tudi so pojudeni, pa po drugi poti. Rusija je naredila postavne meje oderuštvu, in tako si ondi judje ne morejo v kratkem času nabrati velikega bogastva; to pa skli tudi Avstrijske jude, ker judovski rod po vseh deželah „skup drži“. Dalje je Rusija z močno roko iz Ruskih judov naredila judovske Ruse, to je: vsi morajo biti Rusi, če prav so judovske vere; a tudi to jej je naklonilo sovraštvo Avstrijskih časnikarskih judov, ker ti so v prvi vrsti judje in še le po tem Avstrijci ali pa — kaj druzega. Kdo se bo toraj čudil temu, da so vsi ti zagnali krik nad Rusijo in si prizadevajo še Avstrijo spraviti v orožje zoper njo!

Vendar mora človek strmeti nad predrznostjo teh listov, ki navdušujejo ljudstvo za stvar, pridu Avstrijske monarhije ravno nasprotno. Kdor vé vzroke, se sicer ne dá zapeljati; al veliko jih je, ki vse, kar beró, verjamejo. To je posebno nevarno pri takih, kateri ves svoj poduk zajemajo le iz enega časnika; taki se nazadnje poprimejo načel in misel svojega lista in tako trobijo v en rog z onimi, ki jih potrebujejo le za svoje samopridne namene. V to veliko pripomore izurjenost in iznajdenost nekaterih časnikarjev, ki umejo dokazati, da črno je belo, belo pa črno, in to, kar ni mogoče, da je mogoče. Posebno Dunajski listi so v temu mojstri. Vsako, samo na sebi še tako škodljivo, neverjetno ali neumno reč vedó ti sukati, rešetati in mesti tako dolgo, da, če jo še z navideznimi razlogi zabelijo, se bralcem kratke pameti popolnoma verjetna zdi. Tako na pr. je nek Dunajsk list na lažnjivi telegram, da je 10.000 Kurdov (konjikov) vzelo Rusom trdnjavo Ardahansko, brž spisal uvoden članek, v katerem je dokazal, da je to mogoče, akoravno vsak človek vé, da konjiki brez topov ne bodo vzeli trdnjave s topovi vtrjene drugače, ako bi njihovi konji kakor kobilice čez visoko zidovje

v njo skakali. Ker — žalibog, da je še tako neumnih ljudí v gospôskih suknjah — taki časniki imajo precejšnje število vernih bralcev, se strašno napihujejo, češ, da zastopajo ne le mnenje svetá, temveč so tudi velika politična oblast, s katero mora celó ministerstvo pogajati in o važnih rečéh posvetovati se ž njimi. Zato pišejo celó v množnem številu o sebi — „mi“. Saj ni davno, kar se je nek Dunajsk list predrznil pisati gledé govora Angleškega ministra Derby-a o vzhodnem vprašanji: „Vse to vé lord Derby o Avstrijski politiki, mi pa — mi (namreč vredništvo lista) tega ne vemo.“ Ali ni to orjaško smešna prevzetnost, prav žabje napihovanje? —

Iz teh kratkih stavkov je razvidno, zakaj bi Avstrijski judovski časniki in njihovi privrženci radi tirali Avstrijo v Turški tabor proti Rusiji. Mi pa upamo, da ima Avstrija še tudi móž zdravega uma in lojalnih državljanov, ki vedó, kaj je njej na korist, kaj pa na pogubo.

Zabavno berilo.

Angora.

Zgodovinski-romantičen obraz.

2.

(Dalje.)

Obrnil se je in brzo je, kakor kak poslušen sluga stopil iz sobane, da izvrší svoje sestre ukaz, ni slišal ni, kako je Topličanin glasno smijal se, ni čul njegovih glasnih besed: „Mogočna bramba si najkrutejšemu sovražniku svojega naroda in svoje vere, ti oslepljeni sin slavnega očeta!“

„Vojvoda Topličanin!“ — ogovorila je sultanica Milana in obrnila se va-nj o vsej svoji gospodovalni dostojnosti, nič ni bil ganjen nje glas, ni pričal ni nevolje, ni strasti, hladna je bila, kakor bi bila govorila s kakim tujim, do céla neznanim človekom.

„To sem bil do osodne noči v Drinopolji“ — opomnil je vojvoda predrzno, bolestno — „zdaj nisem nič več, nego svoje prisege suženj.“

„Vzemi mojega sina, svojega gojenca“ — govorila je Milica dalje do céla hladnokrvno, kakor popreje, ni jej bila na mari ni Milanova drzovitost, ni njegova bolest — „pokaži mu seralju s cimbure, kako njegov oča igra z nevarnostjo, naj se učí, kako se možak vede — in junak o najhujši buri.“

„O peklenski uri sem obljubil, da bodem gojil le život tvojega sina“ — opomnil je Milan plamtečega obraza, ognjenih očí, glas se mu je kar tresel vsled same zlosti — „tega pa ne — tega, da bi jaz bil sluga, ali pa napósled morda celó njegova pestuna.“

„Jaz sem menila, da bi možak in junak, kakoršen je vojvoda Topličanin, najbolje znal junaške čine jasniti mojemu sinu“, — dostavila je sultanica z jako nežnim, ljubkim glasom.

„Dovolj je to, jasna gospá“ — oglasil se je mladenič, ki je bil ž njo vred stopil v sobano, pa je doslé pri durih v harem stal in molčal, a nikakor ni bil hladnokrven; v nestanovitem lesku njegovega oka, v promenljivem izrazi njegovega obličja je bilo toliko govora, kolikor je čutja prominjalo se v njegovi notrini; stoprv zdaj, ko je bil vojvoda tako osato odbil sultaničino zahtevo, stopil je naprej, jako hudo in sovražno pogledal vojvodo, pa brzo svoj pogled promenil v takov izraz plamtečega sočutja, kakor bi bil s tem svojim pogledom hotel vsesati vso sultaničino bitost; — „dovoli mi, jasna gospá!“ — poprosil je in ponosno dvignil glavo — „da bi smel spremiti tvojega sina! saj se pokorim tebi in vsemu, kar je tvoje“, — govoril je strastno — „ni treba ti sramovati se mene, v škrlatu rojenega vnuka Grških carov, dostojnejše bodem jaz spremljal tvojega sina, nego bi ga le-ta barbar“ — pokazal je vojvodo.

„Ali ti Emanuvel?!“ — nasmijala se je sultanica — „ali si se že prostavil z mnogimi junaškimi čini?“ — povprašala je skoro zasmehljivo.

„Ni manjkalo mi volje, temuč prilik ni bilo, da bi ti bil dokazal, da hočem tebi in vsemu, kar je tvoje, na ljubo kri prelivati brez vsakoršne prisege, brez sile“ — odgovoril je mladenič razžaljen in obrnil glavo v vojvodo — „lastnovoljno se ti ponujam. A junaški čini? — tù, v mojih prsih“ — vdaril se je na prsi — „počiva slavnih in velikih činov zárod, a ne bode te sram mene, svojega služnika, draga gospá! preveriš se, da ne!“ — zagotavljal je z resnostjo dorastlega moškega, da je poslušavec zábil na njegova leta, ki so bila stoprv na pragu mladeniške starosti.

Molčeč je sultanica poslušala ognjene besede tega čudovitega mladenča; z očito zadovoljnostjo je, brez vsakoršne nevolje zbog vsekanih ran, kakor dorastel človek posluša otroško žlobudranje, tako je vojvoda poslušal njegove besede, pokojno prikimal z glavo nekolikrat, a ni z besedo ni izdal svojih čutov; le sultanič Mohamed je radostno tlesknil z rokama. „Ha, ha!“ — zavriskal je mladostno razburjen — „ta bode moj tovariš, z njim daj, mati, da pojdem!“ — govoril je gospodovalno, osato svojej materi — in podprl se je pod pazuhama z rokama — „njega hočem, da bode moj spremnik, ali pa nihče!“ — vdaril je ob tla z nogo, kakor kak razposajen dečko, ki je vajen, da se mu po volji godí vse.

Sultanica je prikimala z glavo, ter dovolila, sultanič pa je prijel svojega izvoljenega spremnika in potegnil ga za roko, da je jedva mimogredé opomnil:

„Zahvaljujem se ti, draga gospá, ker si me osvobodila ženske službe, da ne bodem stražil vhoda v tvoje izbe; prisezam na palačo svojih očetov, ne vrnem se več v sužnjiško službo!“

„Kakov mladenič je to!“ — začudila se je sultanica glasno in nepremično je gledala za odšlim Grkom.

„Možak bi bil še, da ni svojih očetov sin“ — oponesel je vojvoda in tako zamislil se.

„Sàj tudi bode možak“ — zatrdila je sultanica — „a velik junak bode.“

„Kaj še!“ — nasmijal se je Milan — „nihče ni ne mož, ne junak, kedor tujcu, pa ne svoji domovini, žrtvuje junaška dejanja, tak človek je najemnik, kukavica, zaničljiv izvržek.“

Sultanica je ostrmela zbog teh besed, stopila je nazaj. „Kaj!?“ — začudila se je.

„Dejal sem“ — govoril je vojvoda čudovito razpaljen dalje — „nikedar odpadniku in domovinskemu izdajici pred prag ne posveti slava, temuč pogine na veke, ali ostane potomstvu v takem spominu, v kakoršnem je hudobec, ki je bil prvi vzdignil se na svojega Boga. Tako osodo si je preskrbel Branković, ki je bila zmotila ga tvoja sestra, a takova osoda čaka tudi mene, ki si ti okanila me, ako me ne osvobodiš moje prisege.“

„Ali te bolí torej obljuba, s katero si se zavezal, da bodeš bramba meni in mojemu rodu?“ — povprašala je Milica, dobro je v glasi tajila bolestni očitek — „aj, tega torej ti je žal in nekedanje ljubezni do mene“ — pristavila je z drhtečim glasom, kakor bi bila močen izraz globoke bolesti skrivala v sebi.

„Ali da bi me bolela obljuba“ — povprašal je Milan po kratkem molčanji — obljuba moje ljubezni do tebe? — nikedar in nikakor ne!“ — vskriknil je ognjeno — „kajti takrat, ko si me pogledala, da je moje

srce vskoprnelo po tebi, vredna si bila junaške ljubezni, — takrat si lesketala med Srbskimi devami, kakor solnce leskeče med nebeškimi zvezdami, a srečen je bil, kdor je smel bližati se ti, jaz pa sem bil najsrečnejši, kajti takrat si me rada imela sè svojimi usti" — zamolčal se je, zamišljenost je nenadoma pooblačila mu oko.

„A v srci ne, Milan?" — povprašala je sultanica s takim glasom, da je stresnil se vojvoda, spomnil ga je nje glas na večere v Prizrenu; in nagnila se je k njemu, kakor bi tudi njo bil zmogel spomin, in ko je zopet bila vsklonila glavo, odgrnil se je zavoj na pol z njenega obličja — slučajno, da je Milan lehko videl nje rosno okó. (Dal. prih.)

Naši dopisi.

Iz Rusije 3. junija. —η.— Noben zgodovinar prihodnjih časov ne bo v stanu opravičiti, kar je Anglija poslednji dve leti pregrešila; ona bo dajala težak odgovor pred sodbo zgodovine: njeno vest teži Bulgarsko klanje, Srbski in Črnogorski boj, Ruska vojska s Turčijo. Vsega tega klanja in prelivanja človeške krví bi ne bilo, ko bi bila Anglija odkritosrčno prijela tiste sicer malovažne predloge, katere je Rusija stavila v svojem prav slovansko-nesebičnem miroljubiji. Slovanska skromnost se nikdar v zgodovini v mednarodnih odnošajih ni tako sijajno pokazala, kakor naše dni v Slovansko-turškem vprašanji: vojska je s Turčijo, z narodom, katerega vodi surovi verski zakon in prirojena ljutost in krvoločnost, ki človeških pravic ne pozná, mednarodne pravice le na jeziku ima, v dejanji pa nikdar nikoli ne spolnuje. V tej vojski Rusija ne praša sebe, kaj bi bilo njej koristno iz vsega tega, kar ona more storiti; ona le praša, kaj je pristojno blagodušnemu narodu, kaj je prijetno bližnjim in daljnim prijateljem in nasprotnikom. Rusija ima brodovje veliko bolj močno nego Turčija. Če je Turčija smela objaviti blokado Črnomorskih pristanišč, Rusija bi lahko svojo floto poslala k Turškim bregovom Sredozemnjega morja in razbila bi Turške bronenosce in druge vojne ladije. Al Rusija ne samo tega ne misli storiti, ampak prepovedala je tudi morsko ropanje tako, da Turške trgovske ladije svobodno plavajo, kodar hočejo. S tem blagodušnim postopkom je Rusija hotela pokazati, da v vojski s Turčijo se ona ne stavi na eno in isto stopinjo s svojim divjim protivnikom, od druge strani pa je ona hotela tudi ugoditi Angliji, s katero se pogaja za Evropejski mir. Angliji je veliko na tem ležeče, da Sueški kanal ostane v strani od vojske; Rusija jej je v tem ugodila. Rusija je gotovo Angliji še več po volji storila, kakor sem Vam že pisal. Ali v tem se bo najbrže spet pokazalo, kako resnično je, da Slovana je treba suvati naprej k temu, do česar ima pravico, drugače v svoji neizmerni skromnosti se vedno bojí, da, polastivši se svojih pravic, morda naredil bi krivico sosedu. Težko da ne bo Anglija primorala Rusijo, da se odreče vendar na zadnje tej preveliki skromnosti. Anglija kričí na glas po Evropejskem miru, pa se jej sline cedé po Evropejski vojski.*) Novejša poročila silno sumičijo Beusta, da je v Angležki mreži ter si na vse kriplje prizadeva v to mrežo zaplesti Avstrijo in Francijo. Res! krasen prizor bo to: prvi dve katoliški državi v zvezi z Anglijo, katere kralj je nekdaj prejel častno imé „branitelja svete vere", se bodo vojskovale in kristijansko kri prelivale zoper kristijane za zakletega sovražnika kristjanske vere, za ljubega Turka! Je li to mogoče? Magjarom in Avstrijskim nemčurjem ni to samo mogoče, ampak bilo bi jim jako prijetno, vsaj oni ne samo proti Rusiji divjajo, ker se boruje za kristijane, ampak danes raji ko jutri bi začeli vojsko zoper njo. — Kranjski deželni zbor je razpuščen, nemčurjem se po besedah Ljubljnnskega „Turškega lista" sline cedé po Peštanskih škandalih Turškim softam na čast, zato jim je treba večine v deželnem zboru, katera bi ropotala proti Rusiji, slavo pela Turškim bašibozukom in pomagala bi Avstriji stisniti v roko meč za Turka proti kristijanu. Nas tukaj v Rusiji je ta novica zeló osupnila, vendar se nadjamo, da naši Kranjski Slovenci, katerim razvaline okoli cerkvá še pričajo, kako so Turki nekdaj njihove pradede v cerkvah morili, se ne bodo podali prijateljem Turškim, ne bodo skrunili svoje kristijanske vesti, svoje človeške častí in svojega slovanskega imena, ampak pokazali bodo, da so pošteni rodoljubi in volili bodo svoje že izkušene narodne poslance, katerim srce bíje za svoj kristjanski Slovenski narod.

*) Ta beseda je pač pravo zadela. Vred.

V Gorici 10. jun.. — Že več ko 15 let nismo imeli tako mirnih volitev za mestno starešinstvo, kakor letos; vršile so se pretekli teden. V 3. volilnem razredu so izvoljeni (prejšnji starešine) gg. dr. Maurovič, dr. Ed. Seiz in Iv. Covacig; v 2. volilnem razredu grof Ant. Attems (nov) in v 1. razredu gospodje dr. Verzegnassi (star) in dr. J. Battiggi (nov). Vsi so izvoljeni enoglasno ali malo da ne enoglasno. Agitacije ni bilo nikake; nasprotnih kandidatov ni bilo. To je lepo, da se je strast v Gorici ulegla. Sicer pa je šlo letos manj volilcev volit, ko prejšnjih let. — Delo za novo pokopališče — o katerem sem že večkrat poročal — je pričeto. Ko so tla ravnali, našli so mrtvaške kostí; bil je namreč ondotni prostor odmenjen za pogrebanje vojakov za časa francoskih vojsk. — Povedal sem uni pot, da je bil gospod nadvojvoda Albreht v Ogleji. Pozneje je podaril za ondašnji starinski muzej 100 gold. Ta muzej, ki bo s časom dika Oglejskega mesta, vse naše dežele in Avstrije, bil je ustanovljen leta 1873., in že takrat je blagi nadvojvoda nekaj za-nj podaril. — Vročino imamo hudo; 25° R. v senci kaže gorkomer. — Polje je krasno. Sviloprejke pa gredó mnogim pod zlo. — Čudno nasprotje zapazujemo že nekaj let v Gorici — središči rajske dežele, dežele sadjerejske in po nekaterih straneh vrtu podobne. Vsega pridelujemo, prav zgodnjih pridelkov imamo; — ali imamo jih samo, da jih gledamo, kako jih na krasnem našem trgu skladajo in odpravljajo na — železnico. Češnje, grah, fižol, krompir — vse gre proč, — v Ljubljano, Gradec, na Dunaj in Bog si ga vedi kam še; samo ostanki so za nas domačine, — in še te moramo večkrat kupovati od prekupčevavk; na vsak način primeroma — drago. — Papeževo 50letnico so po naši deželi tudi na kmetih sijajno obhajali sosebno v Labih. — V Gorici so zdaj sodnijske obravnave s porotniki. Dne 6. t. m. je bil k smrti obsojen nek A. Bolko (Kravos) iz Ajdovskega okraja domá, ki je svojo zakonsko ženo umoril. — Še neko čudno prirodno prikazen naj objavim. Čudimo se včasih, da — po dolgi suši — na pr. jablani pozno jeseni cvetó; jez sem te dni še nekaj bolj čudnega zapazil. Nekaj časa pred Véliko nočjo sem dobil loneo rêzede, katero so držale po koncu tri v prst zabodene páličice. Kakošne so bile izprva te paličice, nisem gledal, al to sem videl, da so se pozneje tako posušile, da se jim je lub povsod razpokal in po večem odpadel. In ko je nazadnje tudi rezêda že skoraj usihala, — poganja zdaj ena omenjenih paličic, lepo, čvrsto zeleno perje. Kake sorte lesú so

palčice, ne morem poznati. Sredico (stržen) imajo debelo.

Iz spodnje Idrije 7. jun. — Naj oznanim iz spodnje Idrije in spodnjih Kanomelj častitim bralcem „Novic“ naše velike nadloge, katere moramo že okoli sto let trpeti. Al še sedaj ni podobe, da bi milejše solnce, solnce pravice pred naša tla posijalo. Po naših izkazkih od leta 1868. do leta 1876. je dokazano, da je v tem času pri 50 bližnjih posestnikih veliko živine, in sicer 4 konji, 4 voli, 14 krav, 3 junice, 177 telet, 69 kozá in 197 ovác poginilo; ovác in kóz sedaj od mesta Idrije za reko Idrijco po spodnji Kanomlji in spodnji Idriji do Tominskega okraja prav nič več rediti ne morejo, že v Masorih so nekateri kmetje pri reki Idrijci ob vse ovce prišli zarad strupenega smradú od Idrijce. Sami rudarski gospodje morajo do dobrega prepričani biti o tem, da nam krave večidel le mrtva teleta delajo, kajti kupili so kravo za poskušnjo (probo), katero je neki rudar v hlevu pri gosp. Fr. Gabrijelu skozi 3 leta dobro krmil in marljivo gleštal; al brž prvo leto je krava porodila mrtvo tele, katero je bil rudar na tihem zakopal; drugo leto, ko je krava zopet mrtvo tele storila, ni hotel rudár teleta več zakopati, morali so ga konjedercu prepustiti, al ukazalo se mu je, naj o tem teletu molčí, pa je prepozno bilo, kakor so „Novice“ v 23. listu 1876. leta že povedale. Vložili smo prošnjo sl. c. kr. ministerstvu poljedelstva 31. januarija 1877. naj bi se odvrnila škoda, ki jo naši živinorejci trpijo, in poslali smo tudi drug izkaz od gosp. Jan. Leskovca, v katerem je on sam sebi storjene škode na 3437 gold. cenil; tù ni všteta škoda druzih gruntarjev, oni posestnik pa, ki največ škode trpí, v navedenem izkazku še vpisan ni, namreč Matevž Kavčič. Poslali smo drugi izkaz od leta 1868. do leta 1876., v katerem je vsa živina, katera je v omenjenem času poginila ali mrtvo tele storila, od župana spodnje Idrije vpisana, po katerem pride v tem času na gosp. Janeza Leskovca le 997 gold. Prejeli smo z Dunaja našo prošnjo nazaj, v kateri se nam naznanja, da pride maja meseca komisija preiskavat naše pritožbe. In res je prišlo 22. maja 6 tujih tujih gospodov ob 9. uri zjutraj v grad, in na poziv gosp. Jan. Leskovca grem tudi jaz ž njim h komisiji, da vidim, kako da se dela in da potlej ne govorim, da on za gospode in le za se dela. Ker mene niso povabili, me menda tudi niso radi videli, al smel smo še vendar ostati. Vodja komisije nam je pred vsem bral namen tukajšnjega shoda. Potem poprime c. kr. viši rudarski svetovalec gosp. Marko Lipold besedo in nama pravi, da so slavni gospodje v Idrijo poslani, ki bodo preiskovali našo škodo; ako bodo le ti gospodje izkazano škodo pripoznali, jo vam hočem plačati, brez tega pa ne bodem denarja v vodo metal. Ako bi bil tudi jaz vladno povabilo dobil, bi tem besedam ne bil molčati mogel, ampak naravnest bi bil rekel: vsaj ste, gospod, imeli sami eno kravo skozi tri leta na skušnji pri g. Gabrijelu; lahko poveste, koliko telet ste priredili. Prvo tele je vam rudár skrivaj zakopal, in drugo leto, ko ga ni hotel sam zakopati, ste ga mogli konjedercu prepustiti, to leto pa se je s tretjim teletom ravno tako godilo. Potem bila bi častita komisija vedela, kaj je resnica in kako po pravici odškodovati škodo. Dne 23., 24. in 25. maja so gospodje pri dotičnih posestnikih v spodnji Idriji in spodnjih Kanomljah hleve in krave pregledali in popisali, dne 26. maja pa v Idriji pri dotičnih posestnikih. Al nekateri poškodovanih so so se 27. maja pri meni pritožili, zakaj da k njim niso prišli hlevov in krav ogledat in popisat; pritožili so se meni ravno tisti, ki so za škodo za poginena ali klaverna teleta eni po 10 gold., drugi po 5 gold. povračila dobili. To me je osupnilo in upanje podrlo do tega, kar je glavni namen komisije. Povedal sem pri komisiji, da naš okraj Idrijski ima 10 županij in 1734 hiš; konjederec pa ne dobí od vseh druzih županij toliko mrtve živine, ko od teh 50 posestnikov. Al ni to dokaz, jasen kot beli dan, kaj dela strupeni smrad? Vsaj je še prejšnje čase toliko pravičnih profesorjev in zdravnikov neizmerno škodo pripoznalo, zato ne obupam, da bi sedanji, če so se prav prepričali, ovrgli, kar tirja Božja pravica.

Boštjan Leskovic.

Novomesto 5. jun. (*Nemčursko gospodarstvo.*) Mestna naša gospóska, ki se rada magistrat imenuje, nam je napravila na mestno hišo lepo uro. — To je vse hvalevredno. Al mnogo rečí je, ki človeka silijo na premišljevanje: kaj dela ta magistrat? Če človek pride od Zagreba gori po mostu, vidi neke stopnjice, ki ga vodijo v mesto navzgor. Kamenitne so, vdelane na skale, in služijo večemu delu občinstva za najkrajšo pot med Kandijo, našim predmestjem in mestom samim. Al človek, ki ima skrb za zdrave svoje ude, ne upa si pogostoma todi hoditi, kajti kamenje leze tù že narazen, skala se trga od skale, tù manjka stopnjice, tam je človek, posebno otrok, v nevarnosti, da se ne prekucne navzdol, ker je ograja sèm ter tjè pretrgana. In še enkrat ponavljam, da to je občno hojena pot — a se vendar nič ne popravi, že nad eno leto ne, kajti naša nemčurska inteligenca ima slabe očí, da niti najpotrebniših stvari ne vidi. Oglejmo si tudi drugi konec mesta. Tù je nek prostor nasajen s kostanji, kojega občinstvo rado imenuje „alè“, kar bi se drugače reklo tudi drevored. Čemu so po mestih drevoredi, to vsak vé; so pa tudi vredjeni tako, da zaslužijo to imé, da se ljudjé spočivajo v njih in okrepčujejo z zdravim zrakom. V našem mestu je pa letos vse drugače. Sedežev ni, ograje tudi ni; prost je ta prostor vsem božjim stvarém, ki živé in se gibati morejo, in — „horribile dictu“ — zato tudi ves neosnažen in umazan. Strašno smo primitivni! Da bi ti kostanji že donašali kak dobiček, radi bi odpustili mestnim očetom, da jih vsaj še stati pusté. Ker pa tudi tega ni, bilo bi boljše, da se še ta drevesa opusté, ako že nočejo napraviti sprehajališča, kakor se spodobi. Takih nerednosti pa je še več. Ugovarjati bi se utegnilo, da ni denarja. Vemo, da ga ni in da manjka „nervus rerum gerendarum“ Novomeški občini tako, kakor drugim. A če je vendar za drugo novcev, zakaj bi ga za reči ne bilo, ki so mestu jako potrebne. Lani so obljubovali in se pridušali, da bodo napravili Bog vedi kaj za mesto, a letos ni vsega skup nič. „Po njih sadu jih bodete izpoznali“, pravi sv. pismo.

Dolenji Zemon na Notranjskem 10. rožnika. — Volitev volilnih mož v Bistriškem okraji bode 20. t. m. Pisatelj teh vrstic se čudi Jablanski županiji zarad čudno napačnih imen, katerih ni v naši vasi. Ko pogledam imenik, ali sem vpisan ali ne, najdem se zapisanega „Josef Zadu“. Misli se mi vrivajo, da je to nalašč narejeno, vsaj vendar poznajo „koje boje“ je to imé. Zato opozorujem druge volilce, da naj pazijo. Pa vsaj so že naše „Novice“ zadosti nas podučile. Al to prošnjo imam, naj blagovolijo povedati nam: Ako oče ne more iti k volitvi, ali je veljavno, če svojemu sinu (prihodnjemu gospodarju) polnoletnemu dá pravilno narejeno pooblastilo? Sicer pa upam, da bode volitev dobro iztekla.

J. P. Šk.

Iz Ljubljane. — Okoli vlitev za deželni zbor suče se še zmirom najbolj politično naše življenje. Kakor se nam poroča, začno se prevažne volitve volilnih mož večidel vršiti prihodnji teden. Naši rodoljubi po deželi v obče vedó ceniti imenitno nalogo, ki jo jim naklada

blagor domovine, zato radostni čujemo, da noben pošten rodoljub ne drží zdaj križema rók.

— (*Iz seje dež. odbora 9. junija.*) Sklepom krajnega in okrajnega šolskega sveta v Krškem zarad upeljave nemškega učnega jezika v 4. razred ljudske šole v Krškem in v 3. razred ljudske v Leskovci deželni odbor ni pritrdil, ker o tem določujejo učni načrti, kedaj in koliko se ima v tri- in štirirazrednih ljudskih šolah nemški učiti in podučevati. — Pogojem g. Martina Hotschevarja iz Krškega, da prepusti svoje nove poslopje le proti temu Krški občini za ljudsko šolo in za napravo meščanske šole v Krškem, da v štirirazredni ljudski šoli nemški jezik ostane obligatni učni predmet, v 4. razredu pa postane učni jezik, ter da mora biti v v meščanski šoli nemski učni jezik, in ta šola ostati za vse čase nemška meščanska šola, deželni odbor ni pritrdil zato, ker ni še rešeno važno vprašanje: kdo bo vzdržaval to šolo in plačeval stroške njene, ki bi znašali vsako leto več tisuč goldinarjev. Po postavi namreč naprava in vzdrževanje meščanskih šol je dolžnost celega šolskega okraja, to je vseh občin, ki bi morale po prikladah na davke skerbeti za plače učiteljev, za učne pripomočke, kurjavo i. t. d. Torej je treba sklepa vseh občin Krškega okraja in njih pritrjenja, da se napravi v Krškem meščanska šola pod pogoji, ki jih Hotschevar stavi. — Prošnje za podelitev dveh Schellenburgovih štipendij za sprejem v Terezijansko akedemijo na Dunaji izročil je deželni odbor vladi ter predlagal, kterim prošnjikom naj se štipendiji podelite.

— (*O vcenitvi zemljišč zarad uravnave gruntnega davka.*) Maja meseca t. l. se je v naši deželi vcenilo 45 davkovskih občin z 54.822 parcelami, in sicer: v cenilnem okraji Kočevskem 2 občini z 8658 parcelami, v cen. okraji Črnomaljskem 3 občine z 8248 parcelami, v cen. okraji Krškem 3 občine s 5870 parcelami, v cen. okraji Novomeškem 4 občine s 5643 parcelami, v cen. okraji Ljubljanske okolice 2 občini s 4207 parcelami, v cenilnem okraji Kranjskem 6 občin z 4138 parcelami, v cen. okraji Postojnskem 3 občine s 3961 parcelami, v cen. okraji Kamniškem 6 občin s 3888 parcelami, v cen. okraji Logaškem 6 občin s 3843 parcelami, v cen. okraji Litijskem 6 občin s 3313 parcelami, v cen. okraji Radoljškem 4 občine s 3053 parcelami.

— Gosp. Fr. Povše, velecenjeni profesor na Goriški kmetijski šoli, je prejel od sl. ministerstva kmetijstva častni nalog, da v Istri pregleda govejo živino, posebno subvencijsko. Nastopil je, kakor se nam poroča, 1. dne t. m. nadzorno svoje potovanje ter ga dovršil do 1. avgusta, do katerega časa mu je po željah ministerstva deželni odbor Goriški dovolil dopust.

— (*Čitalnični novi gostilničar*) je v pondeljek zvečer odprl restavracijo svojo na prijaznem čitalničnem vrtu s soirêjo, pri kateri je sodelovala c. kr. vojaška godba. Občinstva se je zbralo mnogo, ki je bilo jako zadovoljno z izvrstno pijačo in okusnimi jedili. Gospodar in gospodinja sta tedaj z veliko pohvalo prestala prvo preskušnjo, ki jima za prihodnost zagotovlja dober vspeh. Da v postrežbi ni bilo vse tako, kakor bi moralo biti in si je gostilničar sam želel, tega kriv je bil menda podšuntani „strik“ natakarski, kateremu bo energični gostilničar vprihodnje že vedel v okom priti.

— (*Čenče iz Ljubljane.*) Ako pride človek s kmetov v Ljubljano, gotovo bo zapazil dve prikazni. Prva je mož z majhnim vozičkom, katerega pred sabo naprej rije pri tem vedno upijoč ali marveč pevajoč: „Sorbetino! Gefrorenes!“ Človek bi mislil, da stanujejo v Ljubljani sami Lahi in Nemci ali pa da Slovencem mož ne ponuja svoje mrzle robe. Ne davno sem bil priča sledečemu prizoru. Kmetič gleda tak voziček in ko prodajalec zopet zakroži svoj „sorbetino“, pravi: Ej, to je čudna navada. Čemu ta človek po mestu oznanuje, da ga srbi? Misli mar, da ga bo kdo popraskal? Naj se praska sam.“ — Druga prikazen je voz z umazanimi žaklji, ki se vsak dan po mestu vlači in premog ponuja. Voznik ne upije, ampak zvončka in sicer prav tako, kakor je v cerkvi navada; na ulicah se sliši tako zvončkanje le, kedar gredo obhajat. Meni se zdi tako zvončkanje ne le nepristojno, ampak tudi nadležljivo, ker straši ljudi in jih moti — posebno ženske — da hité na ulice po blagoslov, potem pa se jezé nad zmoto. To sta že dva pridelka napredka. Morda pride še kdo, ki bo Frankobrodske klobase prodajal po ulicah in ljudi vabil s tem, da bo streljal — s topovi.

Novičar iz domačih in tujih dežel.

Z Dunaja. — Novica, da ministerstvo namerava odlog državnega zbora koncem junija meseca za 2 meseca, ni še resnična; ministerstvo želi, da se ne odložijo obravnave velevažnih predmetov, ki jih ima rešiti državni zbor, na priliko, novo pogodbo z Ogri in novo davkovsko postavo. Zato menda je poslanec Suess 8. dne t. m. interpeliral prvomestnika odseka, ki ima o novi davkovski postavi poročati: kdaj da pride ta postava v obravnavo zbornice? Prvomestnik Eichhoff je odgovoril, da nova postava namerava davke povekšati in da sedanji čas ni za nova bremena ugoden, vendar odsek pripoznava potrebo povekšanja davkov in do 20. t. m. pride ta postava zbornici v obravnavo. Bo li vaš „Tagblatt“ kaj o tem poročal, kar bode sklenila po veliki večini nemška zbornica poslancev? — Kar se tiče nove pogodbe z Ogri, bodo o tem tudi viharne razprave, kajti dotična komisija Ogerskega zbora že je sklenila, da še za cel procent manj, kakor dozdaj, tedaj le 29 procentov, hoče Ogerska donašati k vzajemnim državnim stroškom! Avstrija mora na vsakako na to odgovoriti: „non possumus“, kakor „Agram. Presse“ na kratko pa dobro pravi, kajti dualizma, nikdar dosti sitega na Magjarski strani, mora Avstrija že sita biti

— Dr. Razlag je zarad bolehnosti od zbornice poslancev zopet dobil odpust za 4 tedne.

— Kako naša Avstrija armada misli o Turškem boji, pokazalo se je zopet te dni v Pragi, ko je o koncu vojaških vaj brambovcev oberstleutenant Kolb razpustil vojake z nagovorom, v katerem je med drugim rekel: „Popolnem sem prepričan, da — če bi Vas presvitli cesar klical k orožji — boste navdušeno šli v boj zoper nevernega Turka.“ In vojaki so odgovorili z gromovitimi „urrah-klici.“ —

Iz Rusko-Turškega bojišča. — Iz Azije ni odločnih novic. Le toliko je gotovo, da Rusi gredó vedno naprej, Turki pa se jim umikajo. Muktarjeve armade že menda ni veliko več. — Donave Rusi še tudi niso prestopili; vendar se bo to zdaj gotovo kmalu zgodilo, ker voda pada. Za prestop je vse pripravljeno. — Črnogorci so imeli zadnje dni hud boj s Turki, ker so ti hoteli predreti skoz Dugo (Dolgo) sotesko in preskrbeti trdnjavo Nikšiče z živežem. A tega niso dosegli, čeravno je boj trajal neprenehoma 55 ur. Izid še ni natanko znan, ker so zanesljivim poročilom pota zaprta. Če so se Črnogorci kje umaknili, to storili so le iz previdnosti; teh sokolov Turki ne bodo ugnali.

Odgovorni vrednik: Alojzi Majer. — Tisk in založba: Jožef Blaznikovih dedičev v Ljubljani.